

Autor: Contijoch i Miquel, Eduard

Títol: Francesc Contijoch Grinyó, Cisquet Casaca de Montblanc (1867-1936)

Paraules clau

Llocs: Montblanc

Temes: onomàstica, renoms

Francesc Contijoch Grinyó, Cisquet Casaca de Montblanc (1867-1936)¹

Eduard Contijoch i Miquel

A principis de l'any 1987 es publicà a la revista Espitllera² un interessant article que analitzava l'origen dels renoms, molt populars tant a Montblanc com a d'altres poblacions, així com un recull prou exhaustiu dels que l'autor va recopilar.

Tota la vida he sentit dir a casa que vinc per part d'avi de cal Casaca i per part d'àvia de cal Perlet. Respecte als orígens d'aquests renoms, sembla que el Perlet o Perleta provenia d'una frase d'un avantpassat que, quan marxava de fer cafè amb els amics, deia que se'n tornava amb la seva "Perleta", la seva esposa: tot un cavaller. Pel que fa al renom Casaca, a casa se sentia la història de què un avantpassat no identificat, ploqués o nevés, fes fred o calor, sempre es passejava pel poble amb la mateixa casaca. Fet que, en certa manera, el va rebatejar.

Inquiet per aquest aclarir aquest origen, vaig posar-me a regirar en publicacions antigues de la Conca de Barberà, fins que em vaig topar amb una perla (i no parlo d'avantpassats amb aquest renom) que me'n va donar la pista. A la publicació setmanal "*La Conca de Barbarà*"³ just abans del Nadal de l'any 1916 apareixia en la columna "*Ínfimes Gloses*", una mena de crònica de societat montblanquina signada sota el pseudònim "Nialor", una interessant descripció de les tertúlies que, al voltant de les estufes, es feien a algunes cases del poble. En concret esmenta la "*Tertúlia de cal Jubal*".

Cal Jubal (posteriorment "Antigua Casa Jubal"), prop dels Quatre Cantons, era un establiment de robes regentat per Andreu Solé (casat amb Jubal) on n'hi ha "*més d'una que hi entra a comprar una cana de madapolam*". L'Andreu Solé solia fer d'hoste de les esmentades tertúlies "*moltes tardes i cap-vespres festius*". A aquestes reunions s'hi solien trobar "*representació de lo que'n podriem anomenar forses vives de la vila*". Segons el cronista un d'aquests tertulians era en Cisquet Casaca, del qual fa la següent descripció:

"El Cisquet Casaca, hi es allí la genuina representació del capital, del trevall i de la classe mitja, tot alhora, això com també pel seu modo d'enraonar i comportar-se el poden tenir com a llur representant lo meteix les democracies que'ls interessos creats. Ell, indistintament, s'hi presenta amb el sombrero mitj de gairell i la corbata torta (signe democràtic) el puro clavat constantment a la boca, el bastó penjat al bras esquerra i la dreta posada dintre el pantalon pel demunt de l'ermilla, com si li privés de que li saltés el ventrell o volgués ensenyar als fredolics que hi ha moltes maneres de guardar la mà del

fret. Es aliadófil⁴ per convicció i perquè ho és l'amo de l'hotel on posa quan és a Barcelona”

El Cisquet Casaca fou en Francesc Contijoch i Grinyó, nascut a Montblanc l'any 1867 i mort la vigília de Reis de l'any 1936. Capbussant-nos en els diaris que es publicaven a Montblanc a principis de segle li descobrim diferents facetes.

Com a empresari, continuà el negoci familiar de fabricació d'alcohols (en una discutida fàbrica ubicada a l'antic convent de Sant Francesc i actual Oficina de Turisme) alhora que amplià la xarxa d'abastiment d'aigua de la comarca millorant el de Montblanc⁵ amb aigües de la Vall i va fer arribar per primer cop aigua corrent a poblacions com la Guàrdia dels Prats⁶ o Rojals⁷.

Com a polític inicià una carrera que el situà com a Diputat Provincial pel Partit Conservador durant la Mancomunitat de Catalunya durant els mandats de Prat de la Riba i de Puig i Cadafalch. Cal recordar que la Mancomunitat era el primer intent d'articular Catalunya com a entitat singular, des que el 1833 es van crear les províncies copiant el model francès. En aquest context, en *Cisquet*, com li seguí dient la població inclosos els treballadors de la seva fàbrica⁸, participà en l'Aplec Nacionalista de Poblet l'any 1917⁹, assistí en representació de la vila a l'enterrament de Prat de la Riba¹⁰ i, s'adherí a les peticions i de l'*Unió Conservadora* per una major autonomia per Catalunya¹¹ en el context de les creixents competències que la monarquia re instaurada començava a donar i que la dictadura de Primo de Rivera va escapar.

Com a montblanquí participà activament en la vida de la vila, com ho testifiquen actuacions benèfiques com la contribució econòmica a l'estàtua del Pare Francesc a la plaça del Convent de la Mercè¹², en subscripcions per ajudar en anys de pèrdua de collites¹³, en subscripcions voluntàries per a la festa de Reis¹⁴ o altres accions com la donació al Museu Diocesà d'una creu de ferro renaixentista rescatada del Convent de Sant Francesc, probablement durant alguna reforma¹⁵ o el patrocini de competicions esportives¹⁶ i dels Jocs Florals de la Vila al 1917 als que hi assistí amb al seva filla Rosa, la qual formà part de la comitiva que lliurà la Flor Natural al poeta Guillem Colom i Ferrà¹⁷. Com a personatge rellevant de Montblanc posà el seu automòbil i casa a disposició d'aquelles personalitats que hi recalaven, fossin civils com el Governador¹⁸ o eclesiàstiques com l'Arquebisbe de Tarragona¹⁹

Finalment, en l'àmbit familiar, es casà amb Coloma Carol i Segura amb qui tingué tres fills. *Donya* Coloma, que morí setze anys abans que el seu marit, assumí el rol que, en aquells temps, s'assignava a l'esposa d'un prohóm: participà en activitats benèfiques com la recollida d'almoines pels pobres a vigília de Nadal²⁰, fou presidenta de la Pia Almoina del V. P. De Sant Francesc²¹ i, fins i tot, contribuí a recollir fons per a regalar la bandera de combat al cuirassat "Espanya"²² que participà en la campanya d'Àfrica.

Mesos abans de l'esclat de la Guerra Civil, essent el seu fill –que havia heretat el gen polític- alcalde de Montblanc i continuador de la seva gestió en la fàbrica d'alcohol, va morir a Barcelona. El noticiari "Aires de la Conca" així ho recollia en la seva edició del 25 de gener:

“El dia 5 morí a Barcelona, on residia d’alguns anys els hiverns, l’industrial d’aquesta vila senyor Francesc Contijoch i Grinyó. Tenia 68 anys d’edat i la seva mort fou molt sentida, més per ésser inesperada i per pocs dies d’haver passat les festes de Nadal entre els seus familiars d’ací.

Era un home franc, senzill i fins infantilment ingenu en les seves amistats; en canvi era tot afany, inquietud i iniciativa en els negocis, pels quals mostrà una perícia singular que li feia endevinar, sovint, situacions favorables que aprofitava aventatjosament.

Mai no fou amic d’ostentar la seva generositat, però cal remarcar que sempre fou pròdig amb els seus treballadors, als quals tractava amb una llibertat tan familiar que per ells no fou mai més que el Cisquet, com tots l’anomenàvem. Era home que més que amb raonaments, sabia mostrar els seus efectes o estat d’ànim amb una frase, amb una paraula, sovint amb un simple gest.

Li plavia la política, però se la prenien com un passatemps; amb tot fou diputat provincial pel partit conservador i en la Mancomunitat de Catalunya sempre posà el seu vot a l’obra de Prat de la Riba.

L’acte de l’enterrament revestí gran solemnitat i d’aquesta vila hi assistí l’Ajuntament i gran nombre de veïns sense mires de partit. Cal dir que un centenar de montblanquins s’aplegaren en aquell acte; Els obrers de la fàbrica hi anaren generosament i libèrrimament tots i li oferiren una corona amb l’expressiva llegenda: «els dependents del fill del difunt, no l’obliden» car la fàbrica va a nom del seu fill Josep. Per voluntat expressa d’aquest, els treballadors amb la família constituïren la presidència del dol, precedits de l’Ajuntament d’ací, diferents diputats i altres autoritats. No cal dir que en el fúnebre acte hi assistiren moltes personalitats del món financer i polític de Barcelona i fent l’honor a tots el montblanquí Manuel Ribé, cap de Cerimonial de l’Ajuntament de la capital de Catalunya. El Reverent Sr. Plebà s’associà al dol de la vila i, un cop el cadàver en el cementiri, feu un breu i sentit parlament que tots els montblanquins, acoblats al redós del cadàver, escoltaren devotament.

El dia 18 al vell temple de Sant Miquel se celebraren els funerals per l’ànima del difunt.

El temple, amb la restauració que s’hi fa, feia un goig com mai i tot revestí una solemnitat verament litúrgica. La gentada que hi assistí de la vilà, la Conca i fora no tenim record d’haver-ne vist tanta en semblants actes, puix força gent, a l’hora del pèsam, tenia d’estar-se fora del temple.”

Curiosament, vaig aproximar-me a algú anomenat *Cisquet Casaca* i, amb els prejudicis propis d’un segle després, el renom em feia pensar en un personatge de la ruralia decimonònica, simple, saberut però també d’imatge desdibuixada pel pas dels anys. Ans al contrari, llegint i rellegint als diaris de l’època les notícies que sobre ell van sortir, he anat descobrint un tot un personatge, de tarannà nítid, un compatriota, com es deia a l’època, que va deixar la seva empremta en Montblanc i la seva projecció fora vila. Algú que, en creuar-se’l pel carrer Major fent camí de la fàbrica cap a Cal Jubal, amb el barret de gairell, vestit amb armilla i un cigar a la boca, hom no podria saludar-lo com a *Cisquet Casaca* sinó com a *Don Francesc Contijoch*.

¹ Article publicat a la revista *El Foradot* (Montblanc), núm 68 (setembre-octubre 2011), p. 12-14

² *Espitllera*, 01/02/1987

³ *La Conca de Barbará*, 23/12/1916. Hem respectat en tot aquest escrit la grafia dels escrits de principi de segle que, fins que no foren normativitzats per en Pompeu Fabra, divergien notablement del que avui en dia estem acostumats.

⁴ Cal tenir en compte que som en ple any 1916, al bell mig de la Primera Guerra Mundial i a totes les tertúlies, els assistents prenien partit per un o altre bàndol. En la mateixa crònica, l’autor esmenta un altre dels assistents, el Sr. Fortuny “*genuina representació en aquell cenacle de lo tradicional i del saber així com del germanisme*”.

⁵ *Aires de la Conca*, 27/09/1930

⁶ *Ídem*, 21/02/1931

⁷ *La Vanguardia*, 10/01/1930

⁸ *Aires de la Conca*, 25/01/1936

⁹ *La Conca de Barbará*, 02/06/1917

¹⁰ *Ídem*, 04/08/1917

¹¹ *Ídem*, 23/11/1918

¹² *Aires de la Conca*, 17/05/1930

¹³ *La Conca de Barbará*, 05/10/1918 i *L'Escut*, 05/10/1918

¹⁴ *L'Escut*, 13/01/1917

¹⁵ *La Conca de Barbará*, 09/10/1915

¹⁶ *L'Escut*, 21/09/1918

¹⁷ *Ídem*, 06/10/1917

¹⁸ *La Conca de Barbará*, 02/09/1916

¹⁹ *Ídem*, 09/10/1915

²⁰ *Ídem*, 29/12/1917

²¹ *Ídem*, 08/01/1916

²² *La Gazeta de la Conca*, 01/06/1912